

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De Testamentis, Codicillis, & ultimis voluntatibus. Pars II. De Hærede, & Hæreditate. Pars III. De Legitima Trebellianica, & aliis Detractionibus

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1690

Disc. XXXIV. Civitatis Castellæ, seu Hortana falcidiæ. An falcidia, vel trebellianica, à quibus causa pia exempta est, detrahatur alteram causam piam, ratione conquassationis privilegiorum; Et de ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74043](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74043)

fallaciam contineret; In prima nempe ut licitum non esset pro hujusmodi detractio alienationem facere, eò quia ista non esset detractio competens ex juris ministerio ab ipso instanti mortis testatoris per quamdam imaginariam separationem quota à lege factam, ut contingit in legitima, sed est potius quoddam debitum conditionale, quod oritur de tempore, quo restitutio facienda est, & tanquam premium compensativum oneris, ac laboris in administratione hereditatis, ac susceptione periculorum, & præjudiciorum, quatenus compensatio ex fructibus sequuta non esset, ut etiam advertitur *disc. preced.* & consequenter ut licitum esse non debeat antequam debitum cedat, alienationem facere in proprietate, dum commodè debitum impleri potest cum fructibus, ex quibus illud implendum esse lex statuit, juxta ea, quæ in proposito detractiois dorum ad terminos *Authentica Res qua*, habentur in sua materia *sub tit. de dote disc. generalis* 145, & in aliis discursibus particularibus; Quodque propterea hæresita præventivè alienando diceretur in quadam specie doli, ob quam, juxta opinionem, quam tenet Rota, & Curia, competit hypotheca legalis ex deductis *sub tit. de credito disc. 36.* ita fideicommissio pro reintegratioe ad hujusmodi rem sic alienatam competere exereitium dictæ hypothecæ metienda de tempore aditæ hereditatis, quando suscepta est administratio, quod sonaret in idem, unde propterea tertius, in quem facta est alienatio, non remaneat tutus.

Et quatenus in sensu *Croti*, juxta primam partem ejus doctrinæ, istud esset debitum purum ab initio, pro quo licitum fuisset alienationem facere, non videtur tamen cui fundamento innitatur secunda pars super reintegratioe ex fructibus postea perceptis, atque in hac parte potius quam in prima ab aliquibus ex modernis supra allegatis ipse redarguitur, quoniam si licitè potuit alienationem facere in causam hujus detractiois jam ab initio competentis, non videtur quare insurgere debeat obligatio restituendi fructus postea perceptos, cum eos faciat suos tanquam dominus, ac jure illius veri domini, quod gravatus interim habere dicitur, ex his, quæ ad hanc materiam faciendi fructus suos, habentur præsertim *sub tit. de fideic. disc. 187.* Ideoque, vel prima, vel secunda pars dictæ doctrinæ fallaciam continet.

Probabilius autem prima, quoniam, ut advertitur *disc. procedenti*, ob modernum beneficium inventarii à novissimo jure introductum, circa hujusmodi detractioes, procedendum non est cum ea benignitate, cum qua jus antiquum procedebat ex cessante ratione, ideoque istæ detractioes proveniunt potius ex quadam nostrorum majorum simplicitate, contra naturalem, ac verisimilem voluntatem testatoris cupientis conservationem integram hereditatis, quæ ita scissuram notabilem patitur, potissimè ubi altera accedat detractio legitima, deindeque remaneat altera per DD. adeò extensa, quæ resultat ex *Auth. Res qua*.

Atque propterea mihi nunquam placuit distinctione fructuum, quoniam filii, vel descendentes in legitima considerantur tanquam tales, & in ratione sanguinis, sed in trebellianica considerantur tanquam merè extranei; Adhuc tamen occasio non præbuit id formiter disputare, neque audeo receptas majorum traditiones reprobare, sed relinquendo integrum locum veritati, in sinu solum id, quod mihi non placet, nullamque habere videtur congruam rationem, quæ est anima legis, & cum

qua potius pro meo genio, ac stylo procedendum videtur, non autem more ovium vel avium, ut unus alterum insequatur, nesciendò quare.

Prout non videtur cui rationi innixa sit altera conclusio, quod filii ad terminos text. *incap. Rainarius*, detrahunt duas quartas, legitimam scilicet, & trebellianicam, si sunt conditionaliter gravati, secus si purè, ut cæteris relatis *Surd. conf. 251. Cyriac. contr. 316. Merlin. de legit. lib. 1. tit. 3. quest. 1. Res. apud Coccin. dec. 143 num. 3. decis. 66. nu. 2. p. 1. rec. dec. 579. num. 16. par. 5.* & in aliis; Si enim eadem detractio circa trebellianicæ detractioem intrat etiam in extraneo, ut scilicet eam obtineat extraneus hæres quatenus conditionaliter; non autem purè sit gravatus, tunc transeat; Sed si extraneus eam detrahat quamvis purè gravatus, tunc non videtur cur idem filio competere non debeat; cum ipse deterioris conditionis esse non debeat quolibet extraneo, cujus jure censetur in reliqua hereditate, non autem jure filii, ex quo legitimam non detrahit tanquam creditor, quamvis non sit hæres, ideoque adest reduplicatio personarum; Nisi esset fideicommissum purum implicitum, ac virtuale, quod resistat à dispositione legis ob clausulam codicillarem, quoniam tunc filius non est hæres ex judicio testatoris; Hæc tamen maturiori judicio reservantur.

CIVITATIS CASTELLANÆ

SEU

HORTANA FALCIDIÆ,

PRO

SOCIETATE ROSARII,

CUM

ALIIS LOCIS PIIS LEGATARIIS

Causa disputata coram A. C.

An falcidia, vel trebellianica, à quibus causa pia exempta est, detrahatur per alteram causam piam ratione conquisitionis privilegiorum; Et de aliis ad materiam falcidiæ pertinentibus; Et præsertim an prælegatum factum hæredi, in eam imputetur.

S Y M M A R I U M.

- 1 *Acti series.*
- 2 **F** Quomodo distinguatur legatarius ab executori.
- 3 *Pia loca quomodo distribuuntur subsidia dotalia.*
- 4 *De ratione ob quam debetur falcidia.*
- 5 *De doctrinis punctualibus.*
- 6 *In hæredo unico non datur legatum in seipso.*
- 7 *Pia locatorum quod habent, erogant in opera pietatis quæ non sunt onera.*
- 8 *De eodem.*
- 9 *Quomodo doctrina punctuales attendi debeant.*
- 10 *An pia causa hæres detrahat falcidiam vel trebellianicam ab alia pia causa.*
- 11 *De ratione, cui innituntur pia causa privilegia.*
- 12 *Quod pia causa hæres non debeat detrahere falcidiam neque de legatis prophanis, & quantis secus.*
- 13 *De ratione ob quam Ecclesia vel pia causa, etiam non confecto inventario, non tenetur ultra curiam.*

14 In piæ dispositis non attenduntur distinctiones heredis, & legatarii.

15 An prælegata impudentur heredi in falcidiam.

DISC. XXXIV.

Dominicus Colavanus, instituta hærede Societate Rosarii Oppidi Galleſii, ejus patriæ, præcepit ut fructus quadraginta locorum montium in hereditate remanentium specificè designatorum, erogari deberent in subsidia dotalia pauperum puellarum, & quamplura alia fecit legata pia, integram penè hereditatem absorbentia; Unde propterea dicta pia Societas, aditâ hereditate, adversus legatarios eam pullantes, excipiebat de detractioe falcidiæ; Introductaque causa coram A.C. de duobus disputatum fuit; Primò an falcidia deberetur, stante concursu causæ piæ hinc inde; Et secundò quatenus deberetur, an dicta 40. loca montium in eam imputanda venirent, atque ad hunc secundum punctum judiciosè restricta fuit difficultas, quoniam si imputationi locus esset, inanis labor remanebat agere de primo, cum dicta loca montium sufficerent, ac excederent.

In hoc autem, scribendo pro Societate hærede, more Advocati causæ intervenientis, dicebam quod in istis locis montium, Societas, neque hæredis, neque prælegatarii figuram faciebat, vel personam gerebat, quoniam ut alibi etiam advertitur, præsertim *sub tit. de testam. disc. 56.* atque plenè deducunt *Add. ad decis. 25. par. 3. recent.* in hoc distinguitur exequutor à legatario, ut primus, nullum habeat, neque speret proprium commodum, vel emolumentum, quoniam teneatur totum in opera à testatore destinata erogare, nihil pro se retinendo. Legatarius autem quamvis habeat onus, participat pro emolumento, quod superest, onere adimpleto; Unde propterea cum hæc loca montium integrè in dictum opus destinata essent, absque eo quod Societas emolumentum aliquod pro se retinere posset, ita in hæc parte exequutoris, vel administratoris potius, quam hæredis, vel domini personam gerere dicitur, ut supponi etiam videtur *per Rotam apud Burat. dec. 129. 432. & 500.* cum aliis de quibus *sub tit. de dot. disc. 7. & seqq.* ubi de hujusmodi subsidiis dotalibus, quorum distributio piis locis demandata sit.

Et consequenter dicebam quod hæc bona imputanda non essent in falcidiam, quoniam ista per legem introducta est in compensationem incommodi, ac laboris, & periculi, quibus hæres adeundo hereditatem, se supponit, atque ad invitandum hæredes testamentarios, ut adeant, ne aliàs intestati decedere cogantur *ad rex. in l. 1. ac l. 4. ff. ad l. falcidiam cum ibi communiter notatis; & in specie, ut eam rata, quæ deservit pro onere missarum celebrandarum, dicatur species æris alieni, ideoque de ea habenda non veniat ratio in hæc imputatione, habetur apud *Charl. contr. 140. n. 19. cum seqq.* Unde propterea exaggerabam ineptam illam propositionem, quæ per ora pragmaticorum volitare solet, ut doctrina individualis in judicando haberi debeat pro casu legis ex collectis *per add. ad dec. 20. n. 42. par. 3. rec.**

Reflectendo autem ad veritatem, quam requiritibus meam operam, ab initio, pro inconcessio stylo, candidè in sinuavi, motivum non subsistebat, quoniam testator prælegati titulum non expresserat, unde propterea intrare posset questio, de qua proximè infra, an prælegata impudentur,

neque in falcidiam, minusque hæc terminus de jure cadere poterat in eo, qui est unicus hæres, atque cohæredem non habet, ideoque dicta loca montium remanere dicebantur in hereditate, ac penes hæredem jure hæreditario, & consequenter de plano intrabat imputatio.

Nil obstant e in juncto onere, ut potè connaturali, ac solùm expressivo in certa specie ejus, quod de natura piæ dispositionis in genere inerat; Siquidem hujusmodi piæ Societates sunt personæ intellectuales, ac universitates, destinatæ ad exercenda opera pietatis, in quæ erogari debent omnes redditus, ac emolumenta, absque aliqua ipsorum confratrum privata distributione, vel participatione, cum ipsi curam, & administrationem, ex motivo charitatis purè impendant, habendo salariatos aliquos ministros, qui majorem, vel notabilem vitæ partem in eo ministerio consumere coguntur; Ideoque onus injunctum à testatore, nil continet novum, vel extrinsecum, quoniam nisi ipse expressisset, adhuc hujusmodi locorum montium redditus, vel in dictum piæ subsidium, vel in alia opera pietatis erogare oportuisset, unde propterea testatoris dispositio continet solam quamdam destinationem speciei inter plures piorum operum species diversas, ac expressionem ejus quod inerat.

Neque dici potest, quod existo onere, vel ex altero celebrationis missarum, ac simili, Ecclesia, vel locus pius hæres institutus utilitatem non sentiat, quoniam ista dicitur utilitas, ut in Ecclesia missæ celebrentur, pro quibus aliàs cum propriis redditibus oporteret sacerdotes stipendiare, atque in hujusmodi subsidiorum distributione majori, vel minori totalis honorifica utilitas consistere videtur; Neglecta dictâ doctrinâ speciali, ut potè Consulenticis, ac etiam elaborati quidem, ac non spernendi Doctoris, quem tamen constat pragmatico more cum generalitatibus processisse, ideoque intrant ea, quæ in proposito doctrinarum punctualium bene observat cæteris relatis *Cyriac. contr. 50. n. 3. & seq. & advertitur sub tit. de judic. occasione agendi de Advocatis, eorumque modo scribendi.*

Hinc de consequenti cessabat occasio agendi de quæstione in genere, an privilegium, quod ex concordia DD. sensu, attributum est Ecclesiæ, vel piæ causæ, ut falcidiæ, vel trebellianicæ detractio non subjaceat, procedat in concursu alterius Ecclesiæ, vel piæ causæ hæredis institutæ, quasi quod, intrante ratione conquestationis privilegiorum inter æquè privilegiatos firma, remaneat regula generalis, quæ falcidiam, vel respectivè trebellianicam decernit.

In hoc autem, DD. nimium scinduntur per classes pro utraque opinione constitutas ut elaboratè colligit *Charl. contr. 139. & 140.* ubi refert *Tiraquell. Peregr. Mangil. Martam.* & alios in ista quæstione nimium elaborantes, & quam satis dabitur dicit *Ros. decis. 11. n. 13. par. 10. recent.* insudando super dictæ propositionis intelligentia, ut inter privilegiatos, privilegia conquestantur, ut latè videri potest apud allegatos, quorum dicta, pro genio, ac stylo reassumere, ac examinare nauseat cum (salvâ reverentiâ nostrorum majorum traditionibus debita) pro meo judicio id continere videatur, unam ex Legistarum ineptiis, (ob quas apud aliarum scientiarum professores, quandoque non immeritò contemptibiles reputantur.)

Ut enim pluries advertitur *sub tit. de testam.* in proposito testamentorum, aliarumque dispositionum ad piæ causas; Exemptio Ecclesiæ, vel piæ causæ ab hujusmodi detractioibus, vel à solemnitatibus,

De LUCA
de
flamentis
et cat.
CVI
9

tatibus, ac aliis à jure civili introductis, non provenit ex privilegio, quod ipsa lex præbuerit, (ut leguleicum vulgus opinatur) sed provenit à ratione exemptionis, quam Ecclesia, & pia causa habet à subtilitatibus, ac dispositionibus legis positivæ, hujusque rationis ratio est, quod cum agatur de dispositionibus cum Deo, attendendum est solum jus naturæ, atque sufficere debet illa perfectio voluntatis naturalis, quæ obliget ad peccatum, & consequenter, alia non attenditur imperfectio, nisi illa voluntatis, tanquam proveniens à jure naturæ.

Quinimò (adhibendo illam phrasem, quam Jurista adhibere solent) non esset ponere os in coelum, si diceretur, quod in hoc proposito minus privilegiata, atque deterioris conditionis esse debeat Ecclesia, vel pia causa, quam sit hæres prophanus; Tum quia receptum est in jure, ut Ecclesia, vel pia causa non subjaceat periculo proprii damni, ut subjacet hæres prophanus, cui non suffragetur beneficium inventarii, & pro quo periculo compensando lex civilis hanc detractionem introduxit ut supra, ideoque cessat ejus ratio; Tum etiam quia, dum Ecclesia est mater, & cultrix justitiæ, ac veritatis, atque quoad eam attendendæ non sunt subtilitates juris positivi, quibus non subjacet, sed attendi debet ea veritas naturalis, quæ sufficit apud Deum, ita ex regula *quod quisque juris &c.* vel ex altera *secundum naturam &c.* non debet contra alios hujusmodi subtilitates, ac rigores adhibere, sed activè, & passivè contenta esse debet naturali veritate, non obtinendo aliena invito domino; Nisi ex facti qualitate constet, quod testator justè credens, quod plus in ejus hereditate remaneret, in animo habuerit, ut etiam ex aliqua parte ipsa pia causa hæres participaret, accidentaliter autem diminutio id impediret, quoniam tunc intrat potius contributum.

Ideoque contemptibiles pro meo judicio semper visi sunt illi scriptores, qui indiscreto zelo plene, piæ causæ tribuunt ex privilegio, quasdam licentias, quarum usus in sæcularibus iniquitatem redoleret, quoniam bene invigilandum est, ne pia causa lædatur, atque non sit in damno de proprio, ex culpa, vel negligentia administratorum; (Et ob quam rationem potius, quam ex privilegio, ad instar hæredis beneficiati, teneri non potest de proprio & ultrà vires) non autem ut contra voluntatem disponentis, obtineat id, quod iste, non ipsi, sed alteri in animo habuit relinquendi, quoniam ita est lædere veritatem naturalem.

Item ubi agitur delegatis piis, vel pietatis rationem habentibus, alia subest congrua ratio, quæ hujusmodi detractionem prohibeat, quoniam, ut advertebat *sub d. tit. de testam.* piarum dispositionum in genere unicus est hæres, vel legatarius Deus, vel anima propria; Unius verò, vel alterius pii operis species, non alterant, neque diversificant substantiam, sed solum concernunt magis unum modum, quam alterum, ideoque apud Deum, ac forum internum, attendendo solum naturalem veritatem, non intrant distinctiones, ac subtilitates juris civilis inter hæredem directum, vel obliquum, sive inter hereditates, & legata, quoniam totum est unum, & idem, ut etiam habetur *sub tit. de fideicom. disc. 108.* Ideoque ubi piè disponent, loco deputandiamicos, pro ejus piæ voluntatis executione, deputat Ecclesiam, cui hæredis honorabilem titulum tribuat sub lege, ac fiducia, ut magis ex æquè, ac fideliter ejus voluntatem adimpletura; Hinc sequitur injustum videri, ut ex hujusmodi subtilitatibus juris civilis, Ecclesia debet obtinere id, quod disponent

alteri reliquit; Atque si etiam sæculares tenentur ex debito charitatis hoc pie opus executionis testamentarii gratis impendere, multò magis Ecclesia, vel causa pia id agere debet, dummodo non damnetur de proprio, detrahendo scilicet ex hereditate expensas pro ministris ad id necessariis.

In proposito autem primi puncti de quo supra, an scilicet prælegata facta hæredi, imputentur in falcidiam, disputavi in una *Romana legatorum contentio* A. C. procedente cum voto duorum Locum contentium, inter hæredes Catharinæ Ginnasiz, & plures ejusdem Catharinæ legatarios, adversus quos hæredes opponebant de detractione falcidiz, quam major pars hereditatis penes eos remaneret, ex eo quod eadem testatrix, ipsis filiabus, & hæredibus aliquæ fecisset prælegata, quæ imputanda non esse dicebant scribentes pro hæredibus per textum ad *quod autem, & l. in quarum ff. ad l. falcidiam*, et quorum dispositione *Fachinus lib. 5. contror. c. 15.* inferat ad distinctionem inter falcidiam, & trebellianicam, quodque propterea, magis privilegiata sit falcidia.

Scribens autem pro legatariis, dicebam quid quid in hoc nostri majores se involvant, quorum sensum explicant *Peregr. de fideicom. art. 7. §. 38. & seqq. Mangil. de imput. quest. 48. num. 40. §. seqq. & Merlin. de legit. lib. 2. tit. 2. quest. 2. nu. 2. §. seqq.* id percutit casum, in quo sint plures hæredes, unde verificabile sit legatum favore unius, & non ab altero præstandum, atque inter eos contentio sit super falcidia, quæ genericè adversus legatarios detrahitur; Secus autem ubi idem hæres ita validè simpliciter gerere personam, atque legatum à se præ accipiendò, duplex reportare emolumentum, unum legati, & alterum falcidiz (quid quid pro falcidiam ingenitè acueudis per quamdam speciem metaphysicæ legalis distinguendo inter falcidiam & trebellianicam, ponderet *Fachin.* ubi supra) ideoque in isto casu, difficultas, ob quam pro concordia, quæ liti finem dedit, residet in eo, ut prælegata haberentur potius ex substantia detrahentis, vel ex illa Cardinalis Ginnasii patrum, quæstionem, de qua supra *disc. 27.*

DISCURSUS GENERALIS,

Ad materiam melioramentorum, eorumque detractionis & retentionis, &c.

SUMMARIUM.

- 1 **D**E frequentia, & involuione materia, ubi de illa tractetur.
- 2 De causa involuionis, & unde illa proveniat.
- 3 De distinctione melioramentorum corporaliū & incorporaliū.
- 4 Quæ dicantur melioramenta separabilia.
- 5 Et quæ inseparabilia.
- 6 De pluribus distinctionibus ipsorum melioramentorum.
- 7 De quæstionibus in materia cadentibus, seu quæstionum effectibus.
- 8 Melioramenta separabilia à quocumque melioramento detrahuntur.
- 9 Cui incumbat probare additiones, & melioramenta in fundo.
- 10 Quando addita censeantur fundo donato & incorporata.